

FÖRETAGSMAGASINET

BORLÄNGE • FALUN

negotium

NOVEMBER 2025

en del av bokstaven

Klimatneutrala Borlänge:

**Reboot håller liv i
dina kläder och skor**

**Adventuremine
– äventyr på
80 meters djup**

Fredrik Belin:
**Min livsresa
ger andra hopp**

Ljusets tid

Enligt senaste väderrapporten väntar fortsatt mörker. Kanske är det just därför vi håller extra hårt i tanken på ljusets tid som ligger framför oss. Advent är efterlängtat. Den ger oss något att samlas kring. Vi delar glöggtips, byter bakrecept och ordet jullelighet dyker allt oftare upp i samtalen.

Vill du hitta mer ljus i mörkret kan du i detta nummer följa med ner i den fantastiska gruvan i Tuna Hästberg. Den här gången går Negotium verkligen på djupet. Vi bjuder också på spännande läsning om Nina Cernold och hennes arbete med Mysteriefabriken, där hon skapar kluriga äventyr både för företag och skolor.

Nu har vi bara några veckor kvar av året. Snart kan vi börja summera tiden sedan vi startade Negotium, och jag kan med glädje konstatera att vår satsning på en fysisk tidning ligger helt rätt i tiden. Många vill läsa på papper igen och den digitala tröttheten gör sig påmind.

Inför det kommande året vill jag passa på att skicka med en hälsning: vi söker nya samarbeten. Kanske är det just ert företag som ska synas lite extra? Våga prova ett pappersmedia. Vill du veta mer om hur vi arbetar kommer jag gärna förbi på ett besök. Jag dricker kaffe med mjölk – ibland behövs det lilla extra ljuset, även i koppen.

Trevlig läsning!

Stefan Josephson
Ansvarig utgivare

Dalarnas bästa styrelseordförande 2025

Guldklubban för Dalarnas bästa styrelseordförande 2025 går till Krister Söderstam, Maserfrakt. Guldklubban arrangeras av Styrelseakademien i samarbete med SEB och Deloitte.

www.negotium.nu
Negotium företagsmagasin

Näringsliv i Falun	8-9
Mysteriefabriken	10
Materialcentrum	13
Näringsliv i Borlänge	16-17

Foto: Henrik hansson

Reboot

Månadens tips	21
Nätverkskalendarium	26
I nästa nummer	27

4

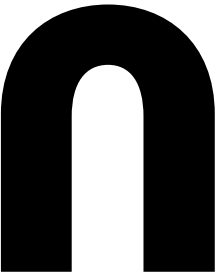
Äventyrsgruvan i Tuna Hästberg

Foto: Pelle Marklund

22

Fredrik Belin

negotium
www.negotium.nu
Ansvarig utgivare: Stefan Josephson, stefan.josephson@bokstaven.se.
Upplaga ca 4.000 ex till företag i Falun och Borlänge.
Omslagsbild: Henrik Hansson.
Reportrar i detta nummer: Pelle Marklund, Jenny Asp, Malin Westling.
Fotografer i detta nummer: Pelle Marklund, Malin Westling, Henrik Hansson, Malin Englund, Carbon Based Lifeforms.
Layout, produktion och tryck: Henningsons Tryckeri AB, Borlänge. En del av Bokstaven.
Papper: 170 och 120 gram Amber Graphic från Arctic Paper Munkedals, Sverige.

ADVENTUREMINE, TUNA HÄSTBERG:

Gruvans unika miljö har blivit ett företagareventyr

» Text: Pelle Marklund. Bilder: Pelle Marklund, Malin Englund, Carbon Based Lifeforms.

De mest fantastiska platserna kan finnas i din närhet. I Tuna Hästberg, ungefär 80 meter under marken, finns en miljö som inte kan beskrivas rättvist.

En värld som är så olik det vi ser dagligen.

ventyrsgruvan, eller Adventuremine som den heter numera, måste upplevas, säger verksamhetsledaren Daniel Karlsson, som har levt med gruvan i snart 30 år.

Historien bakom relationen är den här,

Daniel berättar:

– Vi gick in i gruvan för 27 år sedan, jag och mina kompisar, Fredrik Sjögren och Martin Nordin. Det var en man här i byn som gav oss tipset. Kanske inte helt korrekt för tre unga grabbar att utforska en gammal gruva, men vi gjorde det med respekt och det som mötte fick oss att häpna.

Det som den gamla järnmalmgruvan, belägen ungefär en mil väster om riksvägen, mitt emellan Borlänge och Ludvika, kan erbjuda är – om inte unikt – synnerligen ovanligt.

I besöksgruvan finns nämligen en värld så olik den vi möter i vardagen. En stillhet, glasklart vatten, konstnärliga stenformationer och unika färger där dagsljuset når in.

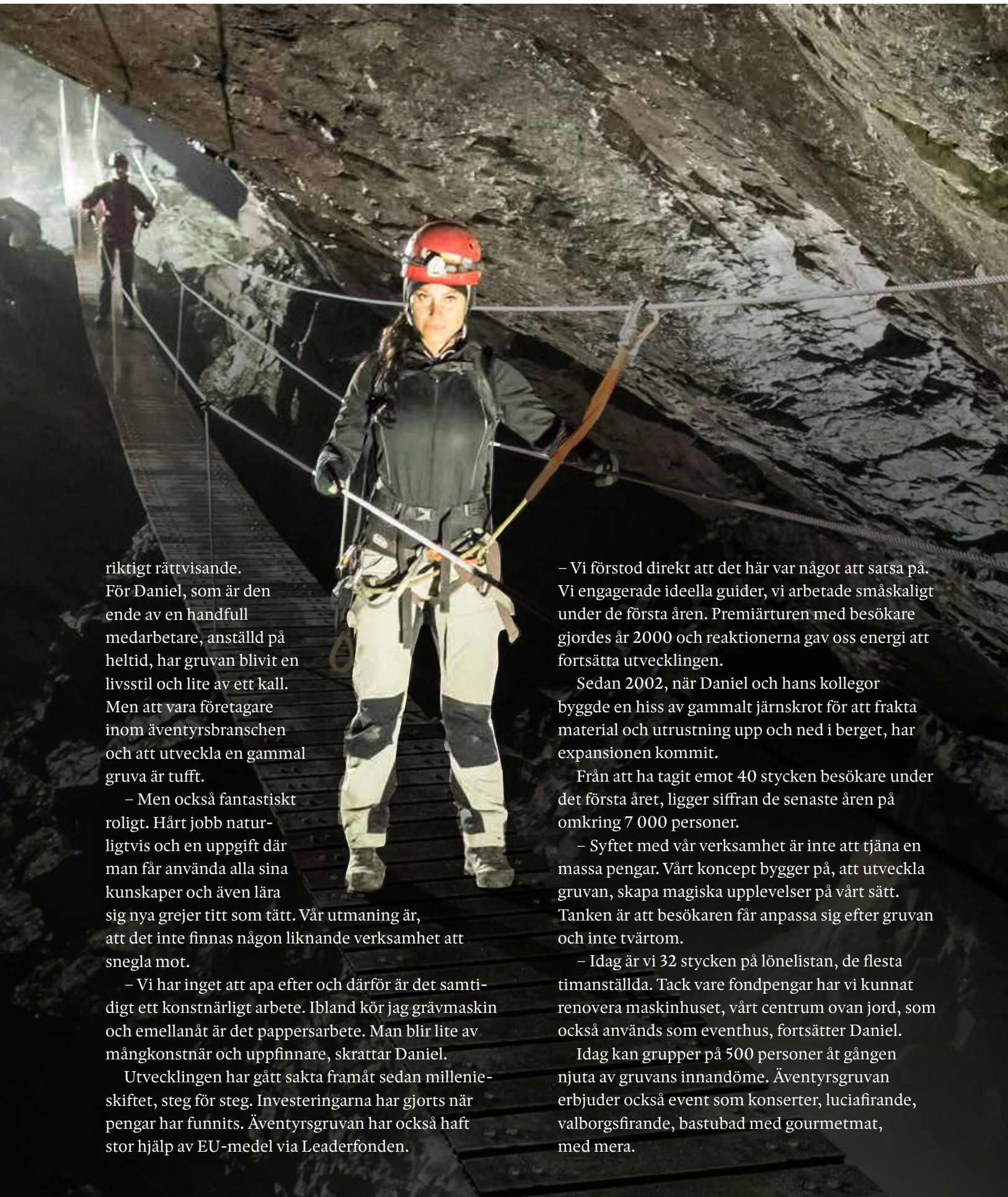
Hit kommer besökare från hela världen, men många i närområdet har ännu inte upplevt underjordens magi. Daniel säger så här om de reaktionerna han får:

– Många förknippar nedlagda gruvor med mörker och kyla, att det är läskigt att ta sig ned. Så är det inte här.

– Jag kan ärligt säga, att besökarna som letat sig ned i äventyrsgruvan lämnar området med saliga leenden. De får med sig en positiv upplevelse som överträffat det dom hade hoppats på.

Den stora salen har kallats för Sveriges finaste rum och världens bästa gruva att dyka i. Under ytan kan guiderna berätta om lämningar från en svunnen tid. Olika ljussättningar och musik skapar en stämning du garanterat aldrig har upplevt.

– Där inne i den stora salen ser man botten tydligt, trots att den är 25-30 meter ned. En sak som jag ofta säger är, att de som många ser på bilder från gruvan är inte

riktigt rättvisande. För Daniel, som är den ende av en handfull medarbetare, anställd på heltid, har gruvan blivit en livsstil och lite av ett kall. Men att vara företagare inom äventyrsbranschen och att utveckla en gammal gruva är tufft.

– Men också fantastiskt roligt. Hårt jobb naturligtvis och en uppgift där man får använda alla sina kunskaper och även lära sig nya grejer titt som tätt. Vår utmaning är, att det inte finnas någon liknande verksamhet att snegla mot.

– Vi har inget att apa efter och därför är det samtidigt ett konstnärligt arbete. Ibland kör jag grävmaskin och emellanåt är det pappersarbete. Man blir lite av mångkonstnär och uppfinnare, skrattar Daniel.

Utvecklingen har gått sakta framåt sedan millenieskiftet, steg för steg. Investeringarna har gjorts när pengar har funnits. Äventyrsgruvan har också haft stor hjälp av EU-medel via Leaderfonden.

– Vi förstod direkt att det här var något att satsa på. Vi engagerade ideella guider, vi arbetade småskaligt under de första åren. Premiärturen med besökare gjordes år 2000 och reaktionerna gav oss energi att fortsätta utvecklingen.

Sedan 2002, när Daniel och hans kollegor byggde en hiss av gammalt järnskrot för att frakta material och utrustning upp och ned i berget, har expansionen kommit.

Från att ha tagit emot 40 stycken besökare under det första året, ligger siffran de senaste åren på omkring 7 000 personer.

– Syftet med vår verksamhet är inte att tjäna en massa pengar. Vårt koncept bygger på, att utveckla gruvan, skapa magiska upplevelser på vårt sätt. Tanken är att besökaren får anpassa sig efter gruvan och inte tvärtom.

– Idag är vi 32 stycken på lönelistan, de flesta timanställda. Tack vare fondpengar har vi kunnat renovera maskinhuset, vårt centrum ovan jord, som också används som eventhus, fortsätter Daniel.

Idag kan grupper på 500 personer åt gången njuta av gruvans innandöme. Äventyrsgruvan erbjuder också event som konserter, luciafirande, valborgsfirande, bastubad med gourmetmat, med mera.

– Just nu diskuterar vi ett spännande samarbete med Stora Enso. Exakt vad det handlar om får vi återkomma till, men om det blir verklighet så kommer det att gynna såväl Borlänge som Tuna Hästberg, förklarar Daniel.

Klarar alla av utmaningen att göra ett besök nere i gruvan?

– Ofta efter ett besök får vi kommentarer som: "Det var ju mycket lättare än vad det såg ut på bilderna"

På vår vanliga äventyrstur möter vi besökare som är från 8 till över 80 år. Svårighetsgraden kan liknas vid att klättra på en tre meter hög stege, men känslan blir som att du är en riktig äventyrare med klättring i blodet.

Vad ser då Daniel i kristallkulan när det gäller Äventyrsgruvans verksamhet?

– Vi hoppas kunna hålla en fortsatt hög nivå, göra en bra produkt ännu bättre. Vi vill förädla och ha en grupp året runt-anställda.

När du ser bilderna här intill, och kanske lockas av ett besök i Tuna Hästberg och Adventuremine, då ska du ta med dig följande kommentar från Daniel Karlsson.

– Bilderna är lite "fake". På så sätt, att ett fotografi helt enkelt inte kan rättfärdiga miljön. Verkligheten är flera gånger bättre. **n**

FAKTA

Invigdes: 2011

Djup: 360 meter
Besöksgruvan cirka 80 meter

Historia: Det är lite oklart när det började brytas järnmalm i gruvan. Vissa källor säger redan på medeltiden, men det är mer troligt att de första gruvorna öppnades först under 1500-talets slut eller 1600-talets början.

Med säkerhet vet man, att det i slutet av 1500-talet fanns en hytta för tackjärnsframställning i närbelägna Laxsjön och drygt 40 år senare (1640) hade en hytta uppförts även vid den närbelägna sjön Råmen.

Malmen till hyttorna hämtade ägarna från flertalet närbelägna gruvor, bland annat Hinzgrufvan, som dyker upp på en sockenkarta över Tuna socken från 1648.

Även om det har pågått verksamhet med att bryta malmen i Tuna Hästberg under många hundra år, så upplevde gruvan sin storhetstid först under 1900-talet. Från mitten av 1930-talet övertogs all drift av Stora Kopparbergs Bergslags AB, som behövde den manganhaltiga järnmalmen till Domnarvets järnverk i Borlänge. Gruvan drevs fram tills den slutliga nedläggningen sommaren 1968. Under åren bröts cirka sex miljoner ton malm. Uppskattningsvis finns åtminstone nio miljoner ton malm kvar i berget.

ADVENTUREMINE

Världsarvet Gruvan. Stolt ambassadör. Foto: Ulf Palm

Bli ambassadör för Världsarvet Falun

Världsarvet Falun är en unik plats fylld av historia, berättelser och en alldeles speciell atmosfär. Många företag, föreningar och kreatörer känner en stark koppling till världsarvet – och det vill vi lyfta fram och uppmuntra!

Genom att använda märkningen "Stolt ambassadör för Världsarvet Falun" kan du visa din stolthet och samtidigt bidra till att sprida kunskap om vårt världsarv. Märkningen "Stolt ambassadör för Världsarvet Falun" är framtagen för att lyfta fram verksamheter med en tydlig koppling till Världsarvet Falun – geografiskt, historiskt eller tematiskt.

–Vi vill inspirera fler att upptäcka och uppskatta vårt fantastiska världsarv och bidra till spridningen av kunskap om Världsarvet Falun. Samtidigt vill vi även göra det lättare för aktörer att samverka inom och kring världsarvet, säger Christina Staberg, världsarvs-samordnare i Falu kommun.

Epost: naringslivskontoret@falun.se

Lyfta fram stoltheten

Märkningen är till för alla som känner stolthet över sin koppling till Världsarvet Falun och vill visa det på ett ansvarsfullt sätt. Den kan användas av företag, entreprenörer, föreningar, organisationer och kreatörer. Märkningen får användas för att marknadsföra produkter och tjänster som är producerade inom eller inspirerade av Världsarvet Falun, och för att kommunicera geografisk tillhörighet och stolthet.

Ansök om att få använda märkningen

Kontakta Världsarvskansliet i Falun via mejl info@varldsarvetfalun.se. Berätta kort om din verksamhet och hur den har en koppling till Världsarvet Falun.

Tel. 023-830 00 Web: falun.se/naringsliv

Vi kommer gärna och hälsar på dig!

På tisdagsförmiddagar är det ofta som näringslivs- chefen Linda Norén och kommunalråden Liza Lundberg (S) och Anders Lindh (M) och oppositionsråd Susanne Martinsson (C) ute och besöker företag.

Vill du ha besök av oss och berätta om ditt företagande och framtidsplaner, och berätta om önskemål och förväntningar du har på kommunen.

Hör av dig till Linda Norén, näringslivschef.
E-post: Linda.noren@falun.se Telefon: 023-868 88.

Här är representanter från företaget Ctek tillsammans med kommunalråden Liza Lundberg (S), Anders Lindh (M) oppositionsrådet Susanne Martinsson (C) och näringslivschef Linda Norén.

Kom till oss och ställ frågor om bygglov och upphandling

Nu kan du komma in till vårt kontaktcenter och ställa frågor om bygglov, upphandling eller alkoholtillstånd. Du kan också boka en tid med någon av våra lotsar så hjälper vi dig vidare med dina frågor.

Vid lite olika tillfällen under hösten och vintern kommer bygglovshandläggare, upphandlingsexperten och representanter för ATL-kontoret som bland annat hanterar alkoholtillstånd att finnas på plats på kontaktcenter för att svara på dina frågor och hjälpa dig. Håll koll på kommunens Facebooksida för att se tidpunkterna för besök på kontaktcenter.

Näringslivskontoret. Malin Kvarnström, Frida Ode, Jennie Fredriksson, Marie-Louise Forsling, Linda Norén, Hanna Wickström, Helena Hansson, Daniel Blomkvist. (På bilden saknas Christina Staberg)

Boka tid hos våra lotsar

Om du vill ha vägledning för ditt företag inom olika frågor som mark- och exploatering eller trafikfrågor så kan du alltid ställa dina frågor till våra lotsar. Ju tidigare du kontaktar oss desto bättre och snabbare kan vi hjälpa dig.

Lotsgrupperna samlar berörda tjänstemän vid en och samma tidpunkt för att hantera företagets ärende på ett så smidigt och effektivt sätt som möjligt. Allt för att göra det enklare att starta, driva och etablera företag i Falun! **Läs mer på falun.se/naringsliv**

Frågorna kan handla om exempelvis:

- Livsmedelstillstånd
- Lediga tomter
- Företagsnätverk
- Miljötillstånd
- Detaljbestämmelser
- Bygglov
- Platsupplåtelse
- Alkohol och utskänkningstillstånd
- Lediga lokaler

Ninas mysteriefabrik producerar spänning för stora och små

Chefen på Mysteriefabriken AB har två mål med sina produkter.

Det ena är, att ge vuxna personer en extra krydda vid personalfester, födelsedagskalas eller liknande. Det andra är, att ge barn en spännande lektion i drama.

» Text och foto: Pelle Marklund

– All underbar respons som jag får från barn och vuxna som varit med om ”den bästa lektionen under skoltiden” och ”den roligaste festen någonsin”, den driver mig att gå till mitt härliga arbete i Mysteriefabriken, säger Nina Cernold.

Allt började 2006 vid ett besök i USA. Nina hälsade på hos en kompis och fick höra talas om en fest, där gästerna, vid ankomst, enligt givna ramar fick olika roller som ingick i ett drama som sedan pågick under festkvällen.

– Min kompis Ewa sa direkt, att: ”Det här, ”Nina”, det skulle passa dig perfekt att jobba med. Du som tycker om att skriva ihop spännande texter, som tycker om teater och att ordna fester...”

– Det här satte igång något inom mig, jag forskade vidare om det fanns något liknande i Sverige. Det gjorde det, men inte i någon större omfattning och väl hemma i vardagen började jag forma mitt eget varumärke ”Svenska Mordgåtor”.

– På den tiden jobbade jag i skolans värld och hade det här som en syssla på fritiden. Jag slet hårt, skrev långt in på nätterna, skapade min första titel: ”Mord på slottet”. Jag byggde till och med en hemsida, vilket jag inte förstår hur det gick till. Men den fina kontakt jag fick med kunderna, deras återkoppling kring hur roligt de hade haft med det lilla ”skådespelet” på festen, den gav mig energi att fortsätta, berättar Nina.

Svenska Mordgåtor är fortfarande en stor del i hennes företag Mysteriefabriken AB. Idag finns 16 teman, anpassade efter 6-60 personer, historier med tydliga instruktioner.

Efter rejäla effektiviseringar de senaste åren, en ny E-butik och marknadsföring via mässor och i andra sammanhang, tuffar den grenen i företaget på ganska självständigt.

Mysteriefabriken, som är det andra benet i företaget Mysteriefabriken AB, är den dramadel, framtagna ur läroplanens centrala innehåll, och som vänder sig till

barn i årskurs 1-6. Det här har, efter en trög start under pandemiperioden, blivit en succé och idag har Nina mycket att göra.

– Det här handlar om roliga och lättsamma deckargåtor för barn. Barnen blir detektiver i ett digitalt skådespel, där jag finns framför min skärm i Falun och barnen finns runt om i Sverige framför en skärm i sina klassrum. Ena dagen kan det vara en klass i Växjö som deltar, nästa dag en klass i Umeå.

– Jag har skapat sex karaktärer, sex bovar, som jag spelar. Dom har fått olika röster, olika dialekter och stilar. Genom Ninas ledning följer barnen en historia och uppgiften är att lista ut vem som är boven i dramat.

– På det här sättet stimuleras barnen att agera, att hitta lösningar, att ställa frågor till bovarna. Hela konceptet, som går inom ramarna för Kulturrådets ”Skapande skola” är mycket pedagogiskt upplagt och har blivit väldigt populärt bland elever och lärare i hela Sverige att delta i, berättar Nina.

Vilka ”dörröppnare” hade du, vad gjorde att det här slog igenom och blev så omttyckt?

– I inledningsskedet, jag tror det var 2017, när jag utvecklade konceptet, hade jag en del kontakt med dramalärare ute i landet, bland annat i Salem och Botkyrka. Deras intresse och ”input” var en öppning. Sedan fick jag möjlighet att presentera deckargåtorna för Region Dalarna och Avesta kommun tände på mitt sätt att jobba.

– Därefter har jag skrivit fem deckargåtor för barn och det har, som sagt, rullat in beställningar i en strid ström de senaste åren. Idag sitter jag framför min skärm flera gånger i veckan och spelar teater med barn runt om i landet. Det är fantastiskt roligt och så härligt att se barnen utvecklas, fortsätter Nina.

De här deckargåtorerna säljs även som böcker och kan användas på exempelvis barnkalas eller som ett spel med familjen.

Hade du kunnat tänka dig den här utvecklingen, att ditt företagande skulle accelerera på det här sättet när du fick höra om mordgåtorna för snart 20 år sedan?

– Absolut inte! Då trodde jag kanske att det skulle bli ett kul fritidsintresse, ett sätt för mig att få skriva, vilket var mitt allra bästa ämne när jag själv gick i skolan. Hur ser framtiden ut för Mysteriefabriken AB?

– Jag hoppas kunna hålla på flera år framåt. Just nu spelar vi in en reklamfilm för att stärka verksamheten än mer. Det känns som att fler och fler, folk inom skolsektorn, företag samt vuxna privatpersoner upptäcker charmen med mordgåtorna och deckargåtorna för de yngre.

Så här säger Nina Cernold om det konkreta i den återkoppling hon fått genom åren...

– Det är allt från att människor som har skrattat hela kvällen, till att någon person med en knepig vardagsrelation till chefen, som via en karaktär i spelet har förändrat vardagen och gjort att de plötsligt kunnat närma sig varandra.

– Flera av de som har hört av sig säger att de först inte ville vara med, men sedan när de ändå tog steget så vill de inte vill vara utan festerna med mordgåtor. Många säger också att de har lärt känna nya sidor hos sina kollegor.

– Kontentan är väl, att det kan vara lite skönt att INTE vara sig själv för en stund... n

SOFT OFFICE
markiser & gardiner

**VI LEVERERAR
MÅTTBESTÄLLDA
MARKISER OCH
GARDINER**

Yxhammargatan 7
791 73 Falun
023-661 60 10
WWW.SOFT-OFFICE.SE

Richard
Notenboom

Audi A5 e-hybrid quattro

Privatleasing från 5.595 kr/mån* (ord. pris 5.995 kr/mån)
Lägg till vinterhjul för 100 kr/mån

Din Bil dinbil.se/audi
Auktoriserad återförsäljare av Audi

Förbrukni bl körning: 2,6-2,0 l/100 km. El: 15,7-14,9 kWh/100 km. CO₂ bl körning: 60-4 g/km. *36 mån. 1.000 mil/år, rörlig ränta bas på VWFS basränta (okt-25). Ev övermil samt onormalt slitage deb utöver leasingavgiften. Ligg till ett Audi Serviceavtal från 100 kr/mån. Ändringar av körsträcka, ränta, etc. kan påverka månadsbetalningen. Uppläggs- och adm. avgift tillkommer. Reservation för ev felskrivningar, ändringar och avvikelser. Bilen på bilden kan vara extrautrustad. Erbjudandet gäller t.o.m. 31.10.2025.

Nytt utbildningscenter och unik utrustning ger ökad kompetens

I våras startades en helt ny utbildning i Borlänge som riktar sig till företag som på ett eller annat sätt arbetar med materialteknik. Med hjälp av helt unik utrustning som kan granska material på djupet ska kompetensen höjas och produkternas livslängd öka.

» Text och bild: Malin Westling.

Bakom företaget Materialcentrum står CSI Nordic AB och Materix AB som gått ihop och tillsammans investerat i utrustning som de är ensamma om i hela landet. Flera av dem som arbetar på Materialcentrum har jobbat med materialtekniska frågor i 20–30 år och har stor kompetens och bredd inom sitt område.

– Vi vill gärna stötta regionala företag inom materialteknikområdet och aktivt bidra med vår kompetens och laborativa resurser för att ge svar på de frågeställningar som finns rörande materialval, tillverkningsprocesser och skadefall/haverier. Vi jobbar framför allt med regionala företag men målsättningen är att bli en känd aktör i hela Sverige, säger Mikael Olsson, professor vid Högskolan Dalarna och forsknings- och undervisningsansvarig vid Materialcentrum.

Den allra första kursen hölls i maj med fjorton deltagare från flera olika företag runt om Dalarna. Fokus var metalliska konstruktionsmaterial, det vill säga metaller som används i lastbärande konstruktioner.

– Det är fantastiskt kul att vi redan kommit i gång med kursverksamheten och min förhoppning är att vi under hösten kommer att ge fler kurser med ett industrirelevant innehåll, säger Mikael Olsson.

Det råder kompetensbrist inom industrin i Sverige och genom att erbjuda kurser vill Materialcentrum dela med sig av sin kompetens och kunskap och på så sätt höja kompetensen på regionens företag.

– Alla utbildningar som vi har är relaterade till materialtekniska områden där materialet spelar en avgörande roll för produktframtagning och tillverkning. Många av oss på Materialcentrum har forskat inom det ►

här området och har samlat på oss en massa kompetens och kunskap, och det är det vi vill föra ut, säger professor Mikael Olsson.

Han understryker också att det är viktigt att öka kompetensen kring material även ur ett hållbarhetsperspektiv.

– Idag pratar vi om hållbarhet och att allting ska vara miljöanpassat och det finns jättemycket att göra inom det området. Just det här att kunna hitta rätt material för en given tillämpning så att det ökar komponentens livslängd, säger Mikael.

En del av utbildningen är att visa företagen hur de bör tänka för att optimera processerna i tillverkningen. Det kan till exempel vara att välja rätt material så att produkterna fungerar så bra som det bara går.

–Det kan till exempel vara kurser som behandlar andra materialklasser såsom polymerer (plaster), keramer och kompositmaterial samt kurser med fokus på ytbehandling och ytbeläggning. Målsättningen är att regionala företag hör av sig med förfrågningar om företagsanpassade kurser och vill att deras anställda ska utbildas hos oss. Vi hoppas också på att kursverksamheten genererar många fler forsknings- och utvecklingsuppdrag så att vår verksamhet får expandera, säger Mikael Olsson.

Unika mikroskop med hög förstoring

Materialcentrum har investerat i mikroskop som gör det möjligt att analysera olika material i väldigt hög förstoring och se hur det är uppbyggt och hur strukturen ser ut. De har även utrustning som gör det möjligt att testa olika mekaniska egenskaper. Vad materialet har för styrka, när börjar det deformeras och när börjar det spricka. De kan även se hur segt eller hårt det är.

– I princip finns det mikroskop som gör det möjligt att titta på hur atomerna är ordnade i materialet och hur de bygger upp en kristallstruktur och hur kristallerna bygger upp en mikrostruktur, säger Mikael.

Att göra dessa analyser behöver inte betyda en stor kostnad för företagen. Det kan snarare vara en investering att se hur hållbart materialet de arbetar med är. Genom att göra detta kan företagen på sikt spara pengar för att de förstår vilket material de arbetar med och hur de kan välja ett som är mer hållbart. Det kan till exempel handla om hur man konstruerar ett kugghjul så att det inte går sönder efter tusen timmars drift utan att det ska hålla i 10 000 eller 100 000 timmar. Materialen som de arbetar med finns överallt i samhället och ett exempel är bilindustrin.

– Bryter man ner alla delar som en bil är uppbyggd av som motorn eller drivlinan så är det jätteavancerade

material som används där. Vi vill ju inte att en drivlina ska gå sönder eller att kugghjulen skär efter en månad. Bilen ska kunna rulla i 30 000 mil innan vi börjar fundera på att byta ut vissa delar på dem, säger Mikael.

Utbudet på utbildningarna kan variera och skräddarsys efter vad företag vill ha hjälp med och vad de tillverkar. Under den allra första kursen i Metalliska konstruktionsmaterial deltog till exempel Morakniv.

– Det finns massor att fundera över vad de ska välja för material i olika knivar. Som vilka material är de bästa att välja i en kniv som används för charkuteri eller i friluftslivet. Vilka utbildningar vi kommer erbjuda beror helt enkelt lite på vad företagen har för önskemål, säger Mikael.

I framtiden kan även utländska företag, eller svenska företag som verkar utomlands, vara aktuella för Materialcentrums utbildningar. Bland annat har Hitachi Energy har hört av sig för anpassade kurser på plats i Ludvika och då på engelska för att öka kompetensnivån hos deras medarbetare. **n**

Perspektiv

Hej!

Hösten har varit fylld av både energi, samarbete och framtidstro i Borlänge. Det märks tydligt att något håller på att hända – både i kommunen i stort, stadskärnan och inom näringslivet.

I årets undersökning av Svenskt Näringsliv ser vi positiva tecken på att Borlänge rör sig i rätt riktning. Fler företag upplever att dialogen med kommunen förbättrats, att tillgängligheten ökar och att det finns en vilja att lösa problem tillsammans.

Det är såklart glädjande, men samtidigt ska vi absolut inte slappna och klappa oss själva på axeln. Jobbet är långt ifrån klart. Vi har tagit viktiga steg – men det krävs fortsatt fokus, långsiktighet och hårt arbete för att skapa det företagsklimat Borlänge förtjänar.

Ett tydligt exempel på samverkanskraft såg vi under Kreativa Borlänge i september – ett uppskattat arrangemang som satte staden i rörelse. Tusentals människor fyllde stadskärnan under två dagar av musik, kultur och kreativitet. Ett bevis på vad som händer när näringsliv, kulturaktörer och civilsamhälle arbetar tillsammans mot samma mål.

Jag har sagt det förut men, en levande stadskärna är inte bara en fråga om trivsel – det är helt enkelt en förutsättning för både trygghet, attraktivitet och ekonomisk utveckling. När människor möts, handlar, deltar i evenemang och känner stolthet över sin stad, stärks också förtroendet för Borlänge som plats att leva, bo och verka i. Det är så vi ska ha det i Borlänge.

Nu står vi inför vintern, och med den väntar flera spännande nyheter både inom näringslivet och centrumutvecklingen. Redan den 13 december bjuder vi in till Borlänges Julfestival – en stämningsfull helg som i år blir något alldeles extra. Det blir en fest för hela staden, fylld av ljus, musik, aktiviteter och möten som värmer även de kallaste vinterdagarna.

Tips och rådgivning

*Starta
och väx!*

Starta företag?

NyföretagarCentrum erbjuder kostnadsfri rådgivning till dig som funderar på att starta eget företag – eller redan har startat.

Kolla även in kalendariet.
nyforetagarcentrum.se

Dalarna Science Park

Dalarna Science Park hjälper entreprenörer, startups och företag, driver utvecklingsprojekt och arbetar med innovation, hållbarhet och internationalisering.

Läs kalendariet för att se vilka evenemang som är på gång! dalarnasciencepark.se

Stöd som stärker ditt företag

Hos Region Dalarna kan du ansöka om stöd för olika typer av investeringar som stärker ditt företag.

regiondalarna.se/foretagsstod

Ta emot praoelev

Kan du erbjuda praoplats för elever i årskurs åtta & nio?

Registrera dig enkelt via kommunens praoplattform.

tillarbetslivet.nu

Företagare – vi finns här!

Vi vill gärna träffa dig och ditt företag!

Näringslivskontoret arbetar för att göra Borlänge till en ännu bättre plats att driva företag i. Vi finns här för dig – oavsett om du behöver hjälp med tillstånd, etablering, lokaler eller kompetensförsörjning.

Dina idéer och erfarenheter är viktiga för oss. Hör av dig redan idag – vi bokar gärna en tid för ett företagsbesök som passar dig!

per.sjolander@borlange.se
Näringslivschef
0243-74539

lena.hammar@borlange.se
Näringslivsutvecklare
0243-74135

niklas.sjogren@borlange.se
Näringslivsutvecklare &
kompetensförsörjning
0243-74125

olle.hagg@borlange.se
Stadsutvecklare
0243-74126

Reboot – från skomakeri till hållbart reparations-center

I centrala Borlänge på Vattugatan 3 hittar man Reboot. Här används traditionellt hantverk och ny teknik för att ta hand om moderna kläder och skor, för att förlänga livslängden och bidra till ett mer hållbart samhälle. ”Vi vill visa att det mesta går att laga”, säger skomakaren och grundaren Myrene Fjellström.

» Text: Jenny Asp Foto: Henrik Hansson

När man kliver in i butiken möts man av nytillverkade Jörnkängor, vaxer, fetter – och lagade skor i långa rader. Bakom kulisserna finns en lång rad maskiner, som är utvalda utifrån funktion. Vissa är moderna, andra äldre – men som håller än för det traditionella hantverket.

Myrene Fjellström tog över skomakeriet 2013. Då hette det Beischers, och till en början utgjordes kundgruppen främst av äldre stamkunder. Men det skulle snart komma att ändras.

– År 2021 gjorde vi ett omtag och startade aktiebolag och renodlade namnet till Reboot, för att bättre spegla verksamheten med reparation av både skor och kläder. Min partner Peter Jonsson kom också in i bilden och

det är vi två som driver Reboot idag, i samarbete med Anette Fors Haga som lagar kläder, berättar Myrene Fjellström.

Fler ser värdet i att ta hand om sina skor och plagg

Reboot är inriktat mot kläder och skor som används till vardags och på fritiden. Både privatpersoner och företag lämnar in sina utslitna skor och plagg, som Myrene och Anette ger nytt liv. På senare år har alltför yngre hittat hit, som lämnar in sneakers och friluftskläder av bra kvalitet.

– Fler ser värdet i att ta hand om sin skor och kläder som man har investerat i – istället för att behöva köpa nytt. Det är jättekul, tycker vi! Just friluftskläder blir

ofta personliga, där man har sina favoritbyxor och kängor som man gått in och gärna vill ha kvar, berättar Peter Jonsson som ansvarar för teknik, marknadsföring och ekonomi i familjeföretaget.

Bland jägare och vandrare är Jörnkängan en storfavorit. Den tillverkades länge enbart av Anders Dernebo i Jörn, men sedan i början av 2025 tillverkar även Reboot den populära kängan – efter att ha reparerat modellen i fyra år. De får många beställningar och inskickade kängor från personer i hela Sverige.

Okunskap om vad som går att laga

Men det är stor skillnad på olika slags material, berättar Myrene Fjellström. Billigare plagg och skor är ofta

gjorda med sämre kvalitet, och kan vara svåra även för en skomakare att rädda. Tunna löparskor med mesh-tyg är optimerade för funktion, men håller sämre. Som konsument är det ofta svårt att veta vad som håller, och inte.

– Det händer till och med att kunder kommer in med nyinköpta skor och frågar oss: Är det här bra kvalitet? Går det att laga? Vi kan försöka såklart svara så gott vi kan, men vi kan även rädda det mesta så man ska inte vara rädd för att komma in till oss. Vi vill vara en inspiratör, och visa på alternativ till slit och släng, säger Myrene Fjellström.

Hon och Peter märker att kunskapen om vad som går att laga är låg. Varje gång de lägger ut ett exempel ►

i något i sina sociala kanaler, får de in fler beställningar på just den sortens plagg, skor eller lagning. Vi lever helt klart i en annan tid nu, där kunskapen om att reparera har blivit minskat drastiskt från tidigare generationer.

Fler samarbeten och innovativa tekniker

Idag skickar flera företag vidare sina kunder till Reboot, bland annat Naturkompaniet i Borlänge. Med ökat producentansvar, där reparation av sina produkter snart kommer vara regel än undantag, ser Reboot en ljus framtid med fler cirkulära samarbeten.

De har också ett innovativt projekt på gång med Karlstadsföretaget RecoMended, som utvecklar en AI-lagningsmaskin för kläder. Den ska kunna skanna av ett plagg, föreslå en lagning och därefter kunna utföra den.

– Det här är en helt ny teknik som kan vara ett rejält steg i rätt riktning, för att ta hand om de stora textila strömmar vi har i samhället. Vi ser ljust på de möjligheter som finns och vill såklart fortsätta utvecklas och växa som företag, säger Peter Jonsson. **n**

Tips för att öka livslängden på dina skor och kläder

- Rengör och borsta dina skor. Låt dem torka i rumstemperatur.
- Smörj in skor (och skinnkläder) med kräm, fett eller vax.
- Impregnera både skor och funktionskläder, om det passar materialet (utan PFAS).
- Låt skorna vila emellanåt, varva med andra skor du har.
- Ha inte för bråttom med blixtlåset i dina kläder (det är vad som oftast går sönder).
- Tvätta inte dina kläder i onödan då det sliter på plaggen.
- Men glöm inte att tvätta funktionskläder som du svettas i.

MÅNADENS TIPS

Praktiska råd för att boosta ditt företag

Här ger en lokal förmåga sina bästa tips inom områden som alla branscher har nytta av: marknadsföring, ekonomi, försäljning, digitalisering, innovation, hållbarhet – för att nämna några.

Brita Klingberg och Jörgen Bond är affärsutvecklare och coacher på Dalarna Science Park i Borlänge. Foto: Boel Blomqvist, Dalarna Science Park

– Hej Brita Klingberg och Jörgen Bond på Dalarna Science Park! Vad är era bästa tips för ett framgångsrikt innovationsarbete?

1. Acceptera att innovation är känsligt, komplext och motsägelsefullt. Det kräver både lekfullt kaos och fokuserad disciplin, djup kunskap och fritänkande, höga krav och tolerans för misstag. Skapa en kultur som tål paradoxen och den spänningen.

2. Besluta er – på riktigt. Innovation börjar med ett genuint beslut om att höja sitt förädlingsvärde. Halvhjärtade ambitioner leder sällan rätt, utan det är först när organisationen verkligen bestämmer sig som det händer något.

3. Formulera och förankra en tydlig vision. Visionen är verktyget som förenar värderingar och riktning. En gemensam bild av vart ni ska skapar mening, fokus och samarbete. Utan riktning – ingen innovation.

4. Avliva myten om det ensamma geniet. De flesta stora innovationer är resultat av samarbete, inte av enstaka genier. Bygg därför starka team där olika perspektiv möts och kompletterar varandra.

5. Skapa en trygg miljö. Föreställningen att kris föder kreativitet stämmer inte. Forskning visar snarare att de bästa idéerna växer i en kontext som präglas av psykologisk säkerhet – inte stress och press.

Kort sagt: Innovation kräver modet att fatta verkliga beslut, riktning som håller över tid och tåligheten att stå kvar i det motsägelsefulla – där struktur möter kreativitet och människor får tänka, pröva och göra ”fel” – tillsammans.

En uppskattad julklapp

Ge bort en julklapp som gynnar det lokala, är uppskattad att få och enkel att ge.

Med Falukortet får din personal själv välja bland över 100 butiker, restauranger och upplevelser i Falun.

Scanna QR-koden för mer info.

Partners förbrukning 5,3–5,9 l/100 km, CO₂-utsläpp 139–155 g/km. Expert förbrukning 7,2–7,7 l/100 km, CO₂-utsläpp 188–201 g/km. Utsläppsvärden enligt WLTP, blandad körning och specificerad grundnivå. Erbjudandet Nordic Pack gäller för modellerna Partner och Expert med dieselmotor i utförande från fabrik, ej med påbyggnationer eller 4x4-konfiguration. Avser parkeringsvärmare och dragkrok, fastmonterad på Partner och avtagbar på Expert. Gäller t.o.m. 31/12-2025. Bilar på bilden kan vara extrautrustade. Vi reserverar oss för eventuella ändringar, avvikelser och tryckfel. Läs mer på peugeot.se.

BILGALLERI

Fredrik Eljas 0243-204 557
Johan Holmberg 0243-204 525
Peter Rosendal 0243-204 553

Vincent Jonsson 0243-204 501
Stefan Strand 0243-204 528
Alexander Weckström 0243-204 537

Singelgatan 5, Borlänge
Tel 0243-20 45 50
dalabilgalleri.se

Fredriks livsresa ger andra hopp om en ljusare framtid

När Fredrik Belin, 21, vrider på gasen – då går det undan. Vare sig det handlar om roadracing, studier eller entreprenörskap.

– När jag får den rätta känslan, då accelererar jag rejält för att nå mina mål. Det är nog min personlighet.

» Text: Pelle Marklund

Berättelsen om Fredrik och hans resa, den utveckling som han har gått igenom de senaste tio åren, är fascinerande, gripande och inspirerande.

Den är dessutom viktig att lyfta för att visa unga som gamla människor att det finns hopp, att det går att förändra sitt mående, sin tillvaro – om rätt förutsättningar ges.

I dag är Fredrik en trygg ung man, med sambo och flera spännande uppgifter som han jobbar med. Han är en kille med fantastiska drömmar som han dessutom känner är realistiska.

– Mina nuvarande uppgifter ger mig stor tillfredsställelse och jag har fått ta del av bra verktyg som jag har lärt mig att använda om jag skulle tvivla. Det jag har upplevt tidigare i livet finns också med som en viktig erfarenhet, säger Fredrik, när vi träffas i höstsolen vid sjön Varpan.

Det fanns nämligen en tid när motorn i Fredriks kropp höll på att skära ihop, för att fortsätta beskriva i de här termerna.

Det var en tid när mycket var mörkt, när han ställde frågor kring sin egen existens, om han någonsin skulle kunna leva som andra.

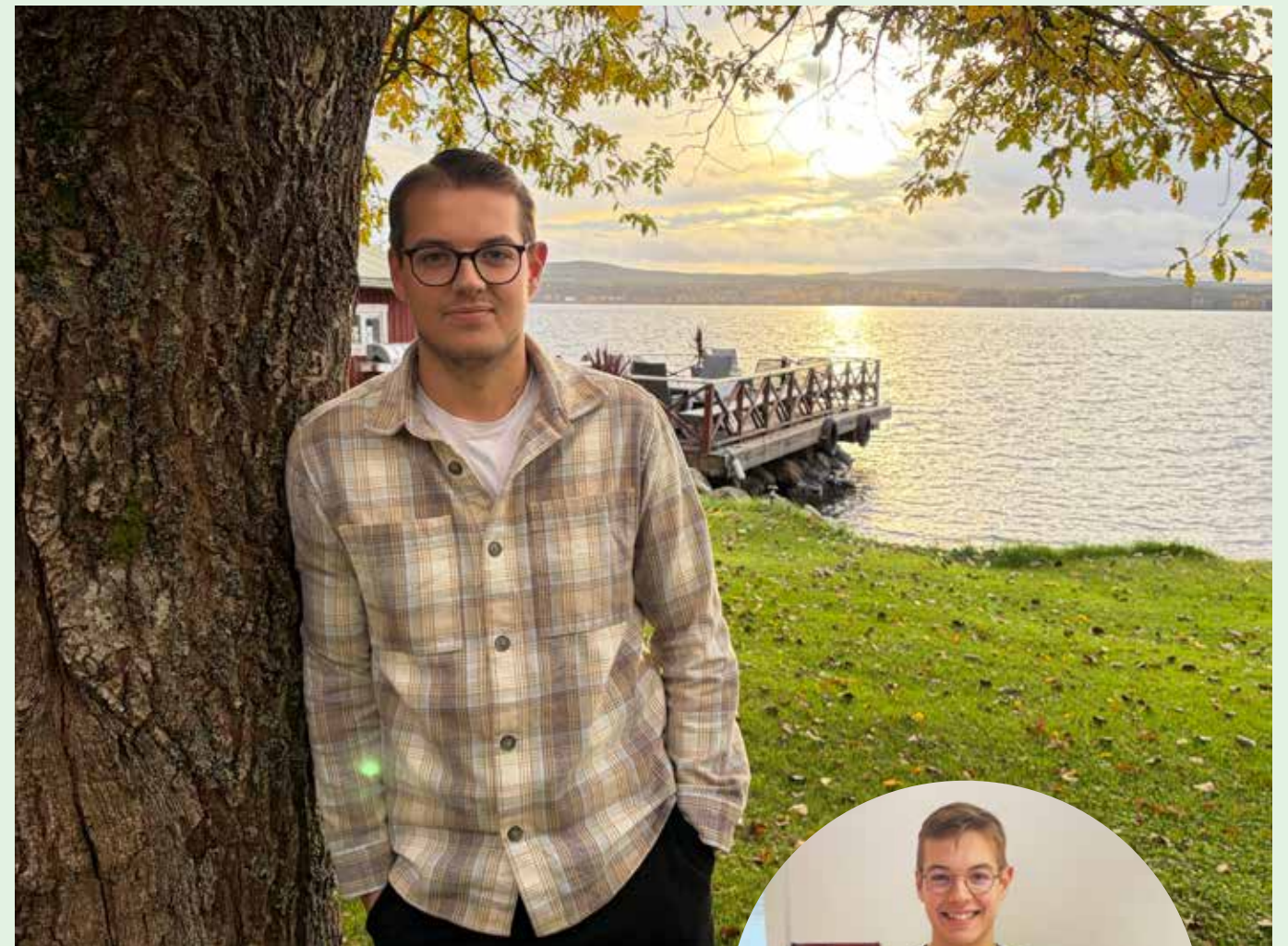

Foto: Pelle Marklund

– Under en period i skolan, under låg- och mellanstadiet, hade jag stora problem. Det förekom mobbing, jag slogs mycket, jag struntade i det mesta. Redan när jag var åtta år diagnostiserades jag med bland annat Torettes och depression. Jag kände mig olik mina kamrater och hade svårt att passa in.

– Det var faktiskt så illa att jag utvecklade ett självskadebeteende och funderade på att avsluta mitt liv. Jag minns speciellt en episod när jag frågade min mamma om jag någonsin skulle kunna fungera normalt. Hon svarade: ”Nej, men någon dag kommer du göra något fantastiskt”. Idag är jag oerhört glad och tacksam för den vändning som kom, även om det tog några år.

Vad hände?

– Jag hade min motorsport som jag trivdes med, jag började köra cross redan som fyraåring. Den sysselsättningen gav mig ett självförtroende som växte. Det var en del i min stabilisering.

Foto: Privat

– Fram till årskurs 9 struntade jag i allt skolarbete, jag hade betyget F (icke godkänt) i samtliga ämnen. Men då hände något som förändrade allt.

– Jag och en kompis var i Källviksbacken och cyklade. Jag vurpade och bröt nacken. Det blev en vändpunkt. När jag hade samlat tankarna bestämde jag mig för att satsa allt på skolan, jag hade lärare som trodde på mig och när skolåret var slut hade jag fått betyg som räckte för att ta mig in på gymnasiet, tekniskt program.

Därifrån förändrades Fredriks liv radikalt. Han startade UF-företag, vann pris för ”Bästa pitch”, han utvecklades i sin sport roadracing och tog steget ut på ►

Foto: Privat

Foto: Privat

de stora banorna i Europa där han körde mot de bästa i världen.

– Jag startade också mitt företag BelinRacing, vilket i sig var en enorm utmaning. Bland det bästa som hänt mig var när min pappa sa att jag var tvungen att finansiera min elitsatsning själv. Jag ringde till massor av företag för att etablera ett samarbete. I början utan resultat, men jag gav inte upp och lärde mig med tiden rätt teknik.

I dag har Fredrik avslutat sin elitsatsning som roadracingförare. Men BelinRacing finns kvar, dock i en annan form än tidigare, en inriktning som växt fram genom det Fredrik har upplevt.

– Idag jobbar BelinRacing med att hjälpa ungdomar, både på och utanför tävlingsbanan, att uppnå sina mål och drömmar. Det här har tilltalat mina partners och idag omsätter BelinRacing cirka 900 000 kronor och antalet partners i nätverket var som mest 35-45 stycken.

– Jag har också samarbetat med partners som Garanta Framtid, Suicide Zero och Falu kommun för att nå ut till fler ungdomar som halkat fel i livet. Då och då gör jag också föreläsningar. Det ger mig oerhört mycket när jag ser ungdomar som lyssnar och får ett hopp inom sig.

Hur har det varit och hur är det att vara företagare?

– I början kände jag mig obekväm. Jag brukar alltid skoja och säga att jag är talanglös i allt jag gör. Men jag älskar utmaningar, att lära mig nya saker, därför har jag växt in i den här världen. Nu passar det mig bra. Att se verksamheten växa, att göra skillnad är fantastiskt.

Vid sidan av BelinRacing jobbar Fredrik numera i företaget Scrillnet, ett företag som erbjuder affärssystem för installationsföretag.

– Just nu är det projektledning som kittlar mig att utvecklas. Det är spännande att hitta nya lösningar och hjälpa företag att bli än mer effektiva, säger Fredrik.

Dina framtidsdrömmar, hur ser de ut?

– När jag var yngre trodde jag inte att jag skulle ha möjlighet att sätta min fot i gymnasiet. Nu håller jag på med förberedelser för att ta steget in i högskolans värld.

– Jag vill läsa statsvetenskap och national-ekonomi. Jag attraheras av utrikespolitiska frågor, men är tveksam till om jag vill bli politiker och stå i fronten. Jag vill hellre jobba med de stora frågorna bakom kulisserna.

– Därefter skulle jag väldigt gärna vilja jobba på UD, eller andra stora organisationer som FN och NATO. Det skulle vara häftigt.

Avslutningsvis, vad skulle du vilja säga mer om din resa, från en förtvivlad tioåring till en balanserad och målmedveten 21-åring...?

– Att det är viktigt med stöd, med förtroende från lärare, familj och andra nyckelpersoner. Att jag inte är någon fan av diagnoser. Jag vill hellre se det som att människor har olika personligheter och att det sedan gäller att förse alla med verktyg för att kunna fungera på bästa sätt.

– Kanske som en motorcykel där motorn knacker..., då gäller det att mecka lite, fixa lite inställningar, att ge rätt bränsle och smörja med rätt olja. Då börjar motorn spinna och gå som den ska. Då rullar det på, helt enkelt!

”Det ger mig oerhört mycket när jag ser ungdomar som lyssnar och får ett hopp inom sig.”

BLACK FRIDAY

ÅRETS STÖRSTA PRISFEST!

Se hela kampanjen och prisexempel här

Kampanj till 7 december. Se villkor, information och prisexempel på wallners.se

Gratis konsultation för både privatpersoner och företag - Ring och boka 010-14 14 740 eller på wallners.se

Bjursås

Aktiv konferens

Skanna för mer info på bjursas.com

Samlade upplevelser i naturskön miljö – konferens, boende och aktiviteter på gångavstånd. Hos oss kombinerar ni möten med rörelse, gemenskap och natur – året runt. Perfekt för både små grupper och större sällskap upp till 100 personer.

DALASALEN
RESTAURANG · NÖJE · EVENEMANG

dalasalen.se / facebook.com/dalasalen

**JULFESTEN 2025
ÅRETS
JULBORD
& SHOW**

MARTIN RIVERFIELD AND
THE WHEELS OF FORTUNE PRESENT:
**O Holy Night & A Country
Rockin' Christmas**

PRIS!
695:-/PERS
BOKA@DALASALEN.SE
TEL 023-183 82

**SÄLLSKAP ÖVER
50 PERSONER
10%
RABATT**
(EJ DRYCK)

JULBORDSKVÄLLAR: 28/11, 29/11, 4/12, 5/12, 6/12, 11/12, 12/12, 13/12, 18/12, 19/12 & 20/12. **ÖVRIGA DAGAR PÅ FÖRFRÅGAN.**
JULBORDSKVÄLLARNA BÖRJAR KL. 19.00.

TELEFON 023-183 82.
E-POST BOKA@DALASALEN.SE

Nätverkskalender

Dalarna Talks

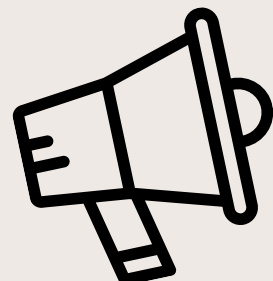
Datum: Torsdag 4 december 2025
Tid: Försnack från scen 08.25
Digital sändning 08.45–09.15
Eftersnack och frågestund 09.15–09.25
Mer info: www.dalarnasciencepark.se

Företagarfrukost

Arrangör: Murboannas
Datum: Torsdag 11 december 2025
Tid: 07.30–09.00
Mer info: www.murboannas.se

DALARNA BUSINESS*

Stjärngalan
Datum: Torsdag 29 januari 2026
Mer info: www.dalarnabusiness.se

Tipsa oss gärna om du vet något som kan vara värt att synas i vår nätverkskalender.

BÄST MUSIK JUST NU!

ROGER, LAILA & RIX MORRIZOO

**VI UNDERHÅLLER
SVERIGE!**

LYSSNA VIA RADION, MOBILEN ELLER RIXFM.SE

I nästa nummer

kommer du bl a att kunna läsa om
familjen Dahlqvist, Gamla brandstation i
Falun och Dala Bilgalleri.

Utkommer
18 december

www.negotium.nu

Läs senaste numret på www.negotium.nu

Vill du synas med en annons eller har tips om innehåll i Negotium? Hör av dig till Stefan!

Stefan Josephson
070-746 56 95
stefan.josephson@bokstaven.se

Avsändare:
Henningsons Tryckeri
Gamla Tunavägen 23
784 36 Borlänge
Ej Retur

B Posttidning

HELT NYA MAZDA6e

Vi tror att detta kommer att bli årets tjänstebil. Välkommen att boka provkörning!

Peter Rosendal
0243-204 553
peter.rosendal@bilgalleri.se

Alexander Weckström
0243-204 537
alexander.weckstrom@bilgalleri.se

Nya elektriska Mazda6e har inspirerats av japansk estetik och dess eleganta silhuett förstärks av den omsorgsfullt utformade interiören, vilket resulterar i en kvalitet som du kan se, röra och känna. Du kan välja mellan två olika batterier: standardbatteriet på 68,8 kWh ger en räckvidd på upp till 479 km och kan snabbladdas 10-80% på under 25 minuter, medan 80 kWh-batteriet ger längre räckvidd som gör att du kan köra upp till 552 km.

FRÅN 499 500 KR

Energiförbr. bl. körn.: 16,5-16,6 kWh/100 km, CO₂-utsläpp 0 g/100 km. Bilen på bilden kan vara extrautrustad. Tioårsgarantin innefattar: 3 års fabriksgaranti samt 7 års förlängd garanti. Se fullständiga villkor på mazda.se.